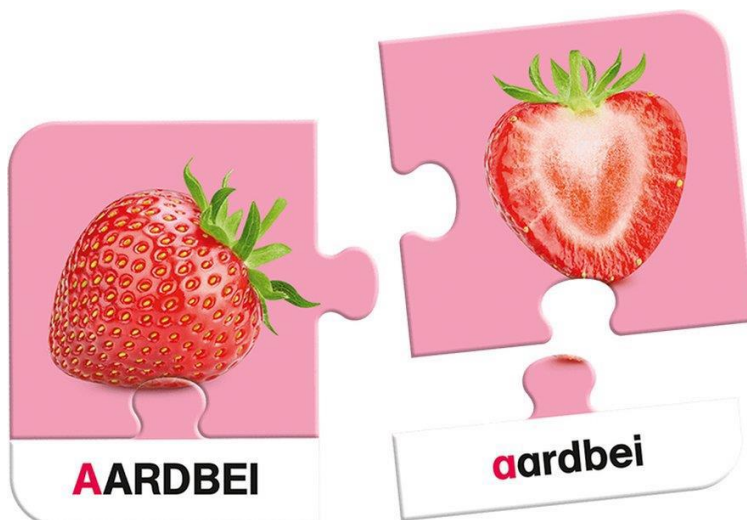

Moestuinverslag IKC Wereldwijzer 13 november 2023

Vandaag is de laatste moestuinles van het seizoen. Het is herfst en dat zien we op verschillende manieren terug in de moestuin. Het is kouder en minder lang licht, waardoor de meeste planten niet meer groeien. De bladeren van de bomen verkleuren en vallen op de grond. We kunnen niet veel meer oogsten, maar er zijn nog pompoenen. Ook vandaag staat de pompoen als herfstgroente centraal tijdens de moestuinles.

We starten de moestuinlesdag in de onderbouw (groep 1-2-3) en lopen met een groepje leerlingen uit de Vlinderklas en daarna uit de Berenklas een rondje langs de moestuinbakken en fruitbomen. Daarna is de helft van de leerlingen van groep 3 aan de beurt. Bij de aardbeien bekijken de leerlingen de nieuwe aardbeienplantjes die met een stengel aan de moederplant zitten. De bladeren van de peren- en kersenboom verkleuren en vallen op de grond. Elke leerling pakt een kersenboomblad van de grond en kijkt naar de mooie herfstkleuren: groen, geel, oranje, rood en bruin. Daarna bekijken we de pompoenen in de tuin van de middenbouw. Een aantal pompoenen liggen los en iedereen mag even voelen hoe zwaar de pompoenen zijn. In de bakken van onderbouw staat nog snijbiet, een paar rode bietjes en boerenkool. Er liggen ook een aantal bollen knoflook, die de leerlingen goed bekijken. En zo ontdekken ze dat een bol knoflook uit meerdere teentjes knoflook bestaat.

In groep 3 gaan de leerlingen binnen aan de slag met drie opdrachten: 1) pompoen, 2) zaden oogsten (van de zonnebloem) en 3) de groenten en fruit puzzel.

De leerlingen uit groep 5 hebben aan het eind van de ochtend de laatste les van dit moestuinseizoen. Dat klinkt raar. Tijdens de inleiding vertellen de leerlingen welke groenten ze wel en niet lekker vinden. En hebben we het over de moestuin in de herfst. Buiten bekijken de leerlingen de aardbeienplanten en de pompoenen. We oogsten de laatste pompoen op de tuin. En de leerlingen proberen te voelen hoe zwaar deze pompoen weegt. Daarna gaan de leerlingen nog aan het werk met teentje knoflook poten en herfstbladeren opruimen. De bladeren worden in de lege moestuinbakken gelegd. Als je vormen zo weer voeding voor de bodemdieren in de grond.

Binnen gaan de leerlingen in groepjes met juf aan de slag met de opdrachten: 'pompoen', 'zaden oogsten' en 'de groenten en fruit puzzel'.

Aan het eind van de les gaan we de pompoenen van buiten wegen. De zwaarste pompoen weeg bijna 3 kg.

Opdracht: pompoen

Het is herfst. Het moestuinseizoen is bijna afgelopen, maar er zijn nog pompoenen.

Nodig:

- Poster 'De onderdelen van de pompoen' met 6 naamkaartjes
- Pompoen, half doorgesneden
- Bakjes met pompoenzaadjes
- 8 kaartjes levenscyclus pompoen

De onderdelen van een pompoen

Op tafel ligt een doorgesneden pompoen. **Opdracht 1:** bekijk de pompoen goed. Wat zie je allemaal? Je mag ook ruiken. Hoe ruikt de pompoen? *Lekker of vies*. En je mag ook voorzichtig voelen: de buitenkant en de binnenkant. Voel je een verschil? *Wat voelt er hard, zacht, glad, of ruw?*

Opdracht 2: Bekijk de poster 'De onderdelen van de pompoen'. Plak de 6 naamkaartjes op de goede plek in de poster.

Opdracht 3: Weten jullie welke onderdelen van de pompoen je kunt eten?

Voor pompoensoep en pompoenpuree gebruik je het vruchtvlees: de geel/oranje binnenkant van de pompoen. De schil en de zaden kun je ook eten. En wist je dat je ook de bloemen van de pompoen kunt eten?

Op tafel staat een bakje met pompoenzaadjes. Als je wilt mag je een van deze zaadjes proeven.

De levenscyclus van de pompoen

Op tafel liggen 8 kaartjes met een afbeelding van een stadium uit de levenscyclus van de pompoen.

Opdracht 1: bekijk de 8 kaartjes goed en vertel elkaar wat je ziet.

Opdracht 2: Leg de kaartjes in de goede volgorde.

Tip 1: je begint met één zaadje.

Tip 2: je eindigt met meer zaadjes

Extra: vouwplaat levenscyclus van de pompoen

Kopieer voor elke leerling de vouwplaat met de levenscyclus van de pompoen. Laat de leerlingen de pompoen en de verschillende stadia uit het leven van de pompoen kleuren. Knip uit en vouw op.

Natuur-el, 2023

Thema Pompoen en zaden oogsten – groep 4-5

Opdracht: zaden oogsten

Van sommige groenten en bloemen in de schoolmoestuin kun je heel makkelijk zelf de zaden oogsten. Die zaden kun je dan volgend jaar weer zaaien in de moestuin. We bekijken een aantal gewassen, waarvan jullie zaden mogen oogsten.

Nodig:

- Halve pompoen
- Uitgeblode zonnebloem
- Bloeiastengel van snijbiet met zaden

Zaden van de pompoen

De zaden van de pompoen zitten midden in de pompoen, tussen de pulp. Deze zaden kun je volgend jaar in mei in de grond stoppen. En dan groeit er mogelijk een nieuwe pompoenplant uit.

Opdracht: elke leerling mag 1 zaadje uit de pompoen halen en mee naar huis nemen.

Zaden van de zonnebloem

Zaadjes vind je altijd op de plek waar eerst een bloem zat. Dat betekent dus dat de planten waar je zaadjes van wilt oogsten eerst uitgebloeid moeten hebben.

De zaden van de zonnebloem kun je pas oogsten als de zonnebloem uitgebloeid is. De plant lijkt dood, maar eigenlijk zit deze vol met nieuw leven, de zaadjes.

Opdracht: ga op zoek naar de zaden van de zonnebloem en in de uitgebloeide bloem. Elke leerling mag 10 zaadjes mee naar huis nemen. Hebben jullie enig idee hoeveel zaadjes er in de uitgebloeide bloem zitten?

Zaden van de snijbiet

Snijbiet maakt pas zaad in het 2de teeltjaar. Aan het eind van het eerste jaar laat je een aantal planten in de moestuin. Deze planten maken in het 2de jaar bloeiastengels. Uit de bloemen groeien de zaden. Elk zaadje bestaat eigenlijk uit 2-6 zaadjes. Dit noemen ze een cluster van zaadjes. Als de zaden rijp zijn, kun je ze van de stengel plukken of wrijven.

Opdracht: ga op zoek naar de zaden van de snijbiet. Elke leerling mag een paar zaadjes plukken en mee naar huis nemen.

Natuur-el, 2023

Thema Pompoen en zaden oogsten – groep 4-5

Groep 7/8 heeft 's middags hun laatste moestuinles van dit seizoen. Ook hier bespreken we tijdens de inleiding wat er in de herfst in de natuur gebeurt, waardoor de planten stoppen met groeien en dit de laatste moestuinles van het jaar is. Daarna volgt een korte uitleg van de kookopdracht van vandaag. De leerlingen gaan in groepjes wortel- en pompoenpannenkoeken bakken. De eerste drie groepjes moeten ook het pannenkoekenbeslag voor de volgende groep maken. Samen worden de ingrediënten en hoeveelheden doorgenomen. Daarbij komt onder andere ter sprake wat het verschil is tussen een theelepel en een eetlepel.

Buiten gaan de leerlingen de moestuinbakken leeghalen. Bijna alle groenten en planten worden uit de bakken gehaald. Alleen boerenkool en snijbiet kunnen blijven staan. Een aantal leerlingen gaan nog wat kruidenplanten tussen de aardbeien planten. En de anderen ruimen alle bladeren bij de fietsenrekken en rond de moestuinbakken op. De bladeren worden in de moestuinbakken gegooid, als voeding voor de bodemdieren. Bodemdieren en ander bodemleven, zoals schimmels en bacteriën verteren de bladeren. En zo worden de herfstbladen weer nieuwe voeding voor de planten in het nieuwe seizoen.

Bakken van de pannenkoeken en raspens van wortel voor het beslag van de wortelpannenkoeken

WORTELPANNENKOEK

(8 KLEINE PANNENKOEKEN)

INGREDIËNTEN

DIT HEB JE NODIG:

- 2 flinke wortelen, geraspt
- 1 banaan, in stukjes
- 1 ei, geklutst
- ± 250 ml (plantaardige) melk
- 1 eetlepel zonnebloemolie
- 1 theelepel koekkruiden of kaneel
- 0,5 theelepel vanille-extract
- 125 gram zelfrijzend bakmeel
- 0,5 theelepel bakpoeder
- snufje zout

KEUKENSPULLEN

- Kom
- Staafmixer
- Maatbeker
- Rasp
- Koekenpan

ZO MAAK JE HET:

1. Was de wortels schoon en rasp ze fijn.
2. Voeg de banaan, het ei, de melk, olie, koekkruiden en vanille toe en maal fijn met de staafmixer zodat alles goed gemengd is.
3. Voeg het zelfrijzend bakmeel, zout en het bakpoeder toe, en spatel dit rustig door het beslag tot het goed is opgenomen.
4. Verhit wat olie in een koekenpan en bak de wortelpannenkoeken per drie tegelijk aan beide kanten lichtbruin.